

Frågor & Svar om klimatcertifierad mat:

Varför behövs en klimatcertifiering av livsmedel?

Att snabbt få ned utsläppen av klimatgaser är en av vår tids viktigaste miljöfrågor. Produktion och distribution av mat står för cirka 20 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Såväl producenter som konsumenter vill delta i arbetet att minska matens klimatpåverkan. En helt färsk undersökning visar att 3 av 4 konsumenter vill ha verktyg som gör att de kan välja livsmedel som är bra för klimatet. Även andra undersökningar visar att intresset är stort. Enligt en undersökning från Naturvårdsverket som gjordes september 2009 tycker hela 92 procent att det vore bra med en klimatmärkning på varor och tjänster. Flera studier visar också att konsumenterna är beredda att betala mer för den klimatsmarta maten. Den senaste studien, från YouGov i juni 2010, visar att nästan varannan är beredd att göra det.

Vad är bakgrunden till projektet?

Det första initiativet till att utveckla en klimatcertifiering av mat togs av KRAV och Svenskt Sigill i början av 2007. I juli samma år uttalade miljöminister Andreas Carlgren och jordbruksminister Eskil Erlandsson att man ville se en klimatmärkning av livsmedel. I oktober 2007 kallade regeringen till ett seminarium om klimatmärkning av mat. Syftet var ”att underlätta för konsumenterna att göra klimatsmarta val genom att få till stånd en smart och attraktiv klimatmärkning av livsmedel.” I december 2008 bjöd regeringen in till ett uppföljningsseminarium med syftet att driva på arbetet för att utveckla en bra klimatmärkning av livsmedel.

Sedan starten 2007 har fler aktörer anslutit sig till projektet Klimatcertifiering av mat. I projektets styrgrupp ingår förutom Svenskt Sigill och KRAV även Lantmännen, Lantbrukarnas Riksförbund, Milko, Scan och Skånemejerier. Även Jordbruksverket deltar som adjungerad i projektet genom att bidra med sin kompetens på området. Projektets permanenta vetenskapliga grupp består av ledande forskare inom livscykelanalys, klimatförändringar och livsmedel. Forskarna har sina arbetsplatser på Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, Institutet för Livsmedel och Bioteknik, SIK, och Chalmers. Därtill engagerar projektet konsulter, förtroendevalda i KRAV och Svenskt Sigill samt ett stort antal producenter. Dessa aktörer har gemensamt arbetat fram reglerna i den klimatcertifiering som nu presenteras.

Vilka är med i klimatcertifieringsprojektet?

Förutom KRAV och Svenskt Sigill ingår Lantmännen, Lantbrukarnas Riksförbund, Milko, Scan, Skånemejerier i projektets styrgrupp. Projektets permanenta vetenskapliga grupp består av ledande forskare på livscykelanalys, klimatförändringar och livsmedel. Forskarna har sina arbetsplatser på SLU, SIK och Chalmers. Därtill engagerar projektet konsulter, förtroendevalda i KRAV och Sigill samt ett stort antal producenter. Dessa aktörer har gemensamt arbetat fram reglerna i klimatcertifieringen.

Är det risk att man tappar bort andra viktiga miljöfrågor i en klimatcertifiering?

En klimatcertifiering får inte ta fokus från andra viktiga miljöfrågor. Därför är det en utgångspunkt för projektet att det måste finnas ett grundsystem som skyddar miljö, djurskydd och sociala aspekter. I praktiken kan en produkt klimatcertifieras enligt detta regelverk endast om man redan har en märkning som ställer tydliga krav på hållbar livsmedelsproduktion, till exempel KRAV eller Svenskt Sigill.

I kriterierna för klimatcertifieringen tas hänsyn till andra miljöfrågor som övergödning och biologisk mångfald. Även krav på god djuromsorg finns med. Att hushålla noga med kvävet minskar nämligen både klimatpåverkan och övergödningen. På motsvarande sätt ökar god djurhälsa produktiviteten och sänker klimatpåverkan. Att idisslare får beta så mycket som möjligt resulterar dessutom i ökad kolinlagring i mark, samtidigt som den biologiska mångfalden och djurhälsan gynnas. Man kan säga att klimatreglerna går hand i hand med miljö- och djuromsorgsarbetet.

Hur kommer klimatreglerna att användas?

Projektets uppdrag är att utveckla en klimatcertifiering som hjälper konsumenterna att göra medvetna val och företagen en möjlighet att konkurrera med klimatfördelar. Målet är att genomföra arbetet i en vetenskapligt solid process och med stor öppenhet för inspel från berörda parter. När projektet slutfört sitt arbete är det upp till samhällets och marknadens aktörer att ta ställning till hur de vill använda systemet.

Både KRAV och Svenskt Sigill avser att successivt bygga in klimatkriterierna i sina redan etablerade märken.

- KRAV har som ambition att klimatkriterierna införs successivt i KRAV-märket under perioden 2009-2012.
- Svenskt Sigill har som ambition att successivt integrera klimatregler i Sigill-märkningen samt att erbjuda producenter som vill ta ett steg framåt att certifiera produkter och marknadsföra detta genom ett tillägg till Sigill-märket.

Former för förvaltning av klimatcertifieringsreglerna undersöks för närvarande.

Ytterligare andra aktörer än KRAV och Svenskt Sigill kan komma att använda sig av klimatcertifieringens underlag och regler i utvecklingen av klimatsmart livsmedelsproduktion och -konsumtion. Även handeln är intresserad av att införa delar av reglerna som inköpskrav.

När kommer klimatcertifieringen att vara klar?

Redan nu finns antagna regler som omfattar gården, växtodling, växthusodling, mjölkproduktion, nötköttsproduktion, grisproduktion, äggproduktion, fiske, samt transporter. Det finns även ett inledande kapitel med allmänna regler som gäller all ansluten verksamhet, och även preciserar vilka krav som ska ställas på de berörda certifieringsorganen. Under hösten 2010 presenteras regler för lammproduktion, kycklingproduktion samt förädling och förpackningar. Därefter utvecklas regler för vattenbruk och importerade produkter.

De första produkterna som klarar klimatcertifieringens regler kommer ut på marknaden under 2010. Den första klimatcertifierade mjölken nådde exempelvis konsumenterna i mitten av juni 2010. Andra aktuella produkter är gurkor, tomater, torsk och kolja.

Blir maten dyrare?

Det går inte idag att säga om det blir dyrare eller inte. Ett flertal av åtgärderna innebär ingen fördyring, en del åtgärder kan innebära minskade kostnader på sikt, men några regler kräver arbetstid eller investeringar som kan fördyra produktionen. Detta kan göra att produkterna blir dyrare. Samtidigt visar konsumentundersökningar att det finns en betalningsvilja för produkter där åtgärder vidtagits för klimatets skull. Det är för tidigt att säga vad som kommer att hända på marknaden för livsmedel när dessa produkter kommer ut i konsumentled.

Kan man lita på märkningen?

Certifieringen är en tredjepartscertifiering vilket innebär att ett opartiskt och oberoende certifieringsbolag granskar att den som märker en produkt har uppfyllt ställda regler. Certifieringsbolagets oberoende och kompetens granskas av Swedac – Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll. Detta garanterar att märkningen är trovärdig.

Kan man klimatcertifiera kött?

Svaret är ja. Klimatcertifieringen ger förutsättningar för att det kan utvecklas ett klimatalternativ inom varje livsmedelskategori. Kött som blivit klimatcertifierat har genom riktade åtgärder på en rad områden minskat sin negativa klimatpåverkan. Att det sedan kan vara ännu bättre för klimatet att helt avstå från att äta kött är en annan sak. De dagar man vill äta biff eller kotlett ska man också kunna göra ett bra klimatval. Det är viktigt att också komma ihåg att betande djur är viktiga för miljömålen ett *öppet odlingslandskap* och *biologisk mångfald* och att betande djur kan bidra till en betydligt ökad kolinlagring i marken.